

РЕЦЕНЗИЯ

за качествата на дисертационния труд на тема:

„Усъвършенстване на системата за прием и контрол при подрастващи биатлонисти в спортните училища в Република България“

за присъждане на образователната и научна степен **„Доктор“**
в област на висшето образование: **7. Здравеопазване и спорт,**
професионално направление: **7.6 Спорт,**

научна специалност „Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка (вкл. Методика на лечебната физкултура) на

Ас. Валентин Янков Вуков,

докторант към катедра **„Снежни спортове“**
на **НСА „В. Левски“**

Научен ръководител: **доц. Кръстьо Згуровски, доктор**

Данни за докторанта

Изборът на научните търсения на ас. Валентин Вуков не е случаен. Той е висококвалифициран състезател по биатлон, над 10 години неизменно участник в националния отбор на България, класирал се е на 4-то място на Световно първенство за младежи, 2 пъти е бил носител на Балканската купа по летен биатлон (спринт и преследване), спечелил е множество медали от държавни първенства.

Завършва Национална спортна академия „В. Левски“ през 2011 г., а след това, пак там, придобива и ОКС „Магистър“ – Спорт за високи постижения (Ски Биатлон“. Зачислен е за редовен докторант към катедра „Снежни спортове“ през 2012 г. (Заповед на Ректора на НСА № 1686/17.10.2012 г.). Отчислен е с право на защита през 2018 г. (Заповед на Ректора на НСА № 836/30.04.2018 г.).

По време на срока на докторантурата и понастоящем работи като хоноруван преподавател по биатлон към катедра „Снежни спортове“.

Ас. Валентин Вуков е разпознаваема личност, експерт в биатлона, притежава високоразвити умения за организиране и провеждане на тренировъчен процес и състезания по биатлон, както и за работа с компютърни

програми и различни тренажорни устройства, намиращи приложение в областта на спорта.

Подробности за процедурата

По време на обучението в докторска степен не са допуснати процедурни нарушения. Докторантът успешно е изпълнила изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и на Правилника за прилагане на закона на НСА „В. Левски “.

Направената от компетентните органи проверка на представения за защита дисертационен труд установява, че „...не са установени недопустими граници на плагиатство“ (Служебна бележка № 01690/02.11.2022 г.).

След проведено успешно вътрешно обсъждане на дисертационния труд, е стартирана процедура за провеждане на публична защита пред научно жури (Заповед на Ректора на НСА № 1255/07.12.2022 г.).

Данни за дисертационния труд и автореферата

Разработваният в дисертационния труд проблем е изключително актуален и има за цел да повиши нивото на спортната подготовка в областта на биатлона. Внедряването в практиката на нова, научно-обоснована методология на многогодишна спортна подготовка, в т.ч. и актуална система за прием и контрол на подготовката на подрастващите биатлонисти от спортните училища у нас, е предпоставка за качествено обучение на спортния резерв и достигане на високи спортни резултати.

Управлението на системата за подбор на таланти в областта на биатлона е процес, който на сегашния етап от развитието на спорта, се нуждае от задълбочени проучвания и решителни стъпки, които ще позволят да бъдат решени проблемите, които стоят пред спортно-педагогическите кадри.

В този контекст, основната цел на това изследване е да се разработи ефективна методология за идентифициране и развитие на спортните таланти в областта на биатлона.

Рецензията докторски труд е разработен в обем от 163 стр. Структуриран е според изискванията за подобен род научни материали. Написан е на добър език и стил и е много добре илюстриран.

Разработката притежава редица качества, които безспорно имат приносен характер:

- Извършен е сериозен теоретичен анализ (с помощта на, според библиографичния списък на автора, 69 литературни източника и 12 уебсайта), който е позволил да бъде направена характеристика на съвременния биатлон и да бъдат разкрити особеностите на двигателната дейност в този спорт и още – да бъде описан анатомофизиологичният статус на организма на подрастващите, които са контингент на изследването. Необходимо е обаче, тук да бъде отбелязано, че броят на проучените специализирани литературни източници е много по-голям от посочения в библиографичния списък (без сериозно задълбочаване, в теоретичната част могат да бъдат открити над 20 цитирания, които не са отбелязани в този списък).

- На високо ниво са разработени добрите практики в обучението на спортистите в Европа и в света и на тази база е разкрито състоянието на спортните училища в България и тяхната роля за подготовката на резерва на спортното майсторство в биатлона.

- Извършено е задълбочено проучване върху същността и специфичните особености на системата за подбор на деца за занимания с определен вид спорт и на тази база са изведени на преден план проблемите, свързани с осъществяването на качествен контрол при подбора и подготовката на талантиви биатлонисти в системата на спортните училища в България. Всичко това, в крайна сметка, позволява на докторанта правилно да формулира своята работна хипотеза.

- Използван е подходящ методически инструментариум, който дава възможност да бъдат решени на високо ниво целите и задачите на изследването. Проведено е спортно-педагогическо тестиране за установяване нивото на специалната физическа подготвеност на изследваните биатлонисти. Приложената тестова батерия напълно отговаря на изискванията на спортната статистика за достъпност, валидност, надеждност, обективност и стандартност на включените в нея тестови упражнения.

- Контингентът на изследване е достатъчно представителен и разкрива особеностите на генералната съвкупност, към която принадлежи - в

проучването участват общо 202 биатлонисти на възраст между 12 и 19 години, от които 100 момчета и 102 момичета.

- При обработката на емпиричните данни от изследването са използвани адекватни математико-статистически методи, при високо ниво на статистическа достоверност ($P_t \geq 95\%$), в т.ч. вариационен и факторен анализи, проверка на нулевата хипотеза, с помощта на t-критерия на Стюдънт и сигмален метод за оценка.

- Анализът на резултатите е направен на високо професионално ниво в няколко насоки:

- разкрити са средните нива и вариативността на изследваните признаци на специалната физическа подготвеност;
- установена е значимостта на наблюдаваните разлики между средните нива на специалните двигателни качества при младите биатлонисти от двата пола;
- направена е оценка на нивото на развитие на изследваните признаци на базата на действащата в момента система за оценка на спортната подготовка на учениците от спортните училища в България;
- разкрита е факторната структура и са идентифицирани основните фактори на специалната физическа подготвеност на 12-14-годишните биатлонисти (момчета и момичета).

- Особено висока практическа стойност има разработената нормативна база за контрол върху специалната физическа подготвеност на 12-14-годишните биатлонисти от двата пола, обучавани в спортните училища у нас, както и представеният механизъм за оптимизиране на спортната подготовка на младите спортисти (оптимизационни критерии, оптимизационни модели и насоки), нещо, което рядко се среща в подобни научни разработки.

- Не на последно място, със специален принос към спортната практика е и разработената Единна програма за подготовка на учениците от спортните училища в България, обучавани в спортен профил „Биатлон“.

Изводите са представени стегнато и ясно и естествено произтичат от анализа на резултатите. Препоръките са насочени към практиката и са

доказателство за високия професионализъм на автора на рецензията дисертационен труд.

Авторефератът е разработен според изискванията и представя коректно съдържанието на дисертацията. Документите, придружаващи работата, са изготвени точно. Представените, в съответствие с изискванията, научни публикации са свързани с темата на разработката.

В **заклучение**, считам, че е извършен голям обем научно-изследователска работа, която включва сериозно теоретично проучване на изследвания проблем, стабилна подготовка и провеждане на научното изследване, професионален анализ на резултатите от него и разработване на Единна програма за подготовка на учениците от спортните училища в България, обучавани в спортен профил „Биатлон“, както и нормативна база за прием и контрол върху специалната физическа подготвеност на младите таланти в областта на този спорт. Докторската дисертация има висока научна и приложна стойност и отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав на Република България и правилника на Национална спортна академия "Васил Левски" за придобиване на образователната и научна степен "**Доктор**".

Всичко това ми дава основание, напълно убедено, да заявя своя положителен вот за присъждане на **ас. Валентин Янков Вуков** на образователната и научна степен „**Доктор**“ в област на висшето образование **7. Здравеопазване и спорт**, професионално направление **7.6. Спорт**, докторска програма „**Теория и методология на спортната наука**“.

15.01.2023 г.

София

Рецензент:.....

(проф. Росица Църова – доктор)

OPINION

on the merits of the doctoral thesis on the topic: "***Improvement of the admission and control system for adolescent biathletes in the sports schools in the Republic of Bulgaria***"

for awarding of the educational and scientific degree "***Doctor***"

in the field of higher education: ***7. Healthcare and sports,***

professional direction ***7.6. Sports,***

scientific specialty "Theory and methodology of physical education and sports training (incl. Methodology of physical therapy)"

of **Assistant Professor Valentin Yankov Vukov**

PhD student at the ***Snow Sports Department***
at the ***National Sports Academy "Vassil Levski" (Sofia)***

Scientific supervisor: ***Assoc. Prof. Krastyo Zgurovski, Ph.D***

Data on the PhD candidate

The choice of the scientific researches of Assistant Professor Valentin Vukov is not accidental. He is a highly qualified biathlete, a regular member of the Bulgarian national team for more than 10 years - he placed 4th at the World Youth Championship, twice won the Balkan Cup in summer biathlon (sprint and pursuit) and a lot of time he is won medals from state championships.

He graduated from the National Sports Academy "V. Levski" in 2011, and after that, in the same place, he acquired the Master's degree in the area of Sports for high achievements (Ski Biathlon). He was enrolled as a full-time doctoral student at the Snow Sports Department in 2012 (Order of the Rector of NSA No. 1686/17.10.2012). He was deducted with the right of official defense in 2018 (Order of the Rector of NSA No. 836/30.04.2018).

During the PhD period and currently he works as a part-time teacher of biathlon at the Department of Snow Sports.

Assistant Professor Valentin Vukov is a recognizable person, an expert in biathlon and he has highly developed skills for organizing and conducting training process and

biathlon competitions, as well as for working with computer programs and various training devices that are used in the field of sports.

Details of the procedure

No procedural violations were committed during the doctoral studies. The doctoral student has successfully completed the requirements of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria and the Regulations for the Implementation of the Law of the National Sports Academy "V. Levski".

The inspection of the dissertation submitted for defense by the competent authorities found that "...no unacceptable limits of plagiarism were established" (Official Note No. 01690/02.11.2022).

After a successful internal discussion of the dissertation work, a procedure for conducting a Public defense before a Scientific jury was launched (Order of the Rector of the NSA No. 1255/07.12.2022).

Data for the dissertation and the abstract

The problem developed in the dissertation is extremely relevant and aims to raise the level of sports training in the field of biathlon. The introduction into practice of a new, scientifically based methodology of multi-year sports training, including and an up-to-date system for admission and control of the training of young biathletes from sports schools in our country, is a prerequisite for quality training of the sports reserve and achieving high sports results.

The management of the talent selection system in the field of biathlon is a process that, at the current stage of the development of the sport, needs in-depth studies and decisive steps that will allow solving the problems, facing the sports-pedagogical personnel. In this context, the main objective of this research is to develop an effective methodology for the identification and development of the sports talents in the field of biathlon.

The peer-reviewed doctoral work was developed in a volume of 163 pages. It is structured according to the requirements for a similar kind of scientific materials. It is written in good language and style and is very well illustrated.

The development has a number of qualities that are undoubtedly of a contributing nature:

- A serious theoretical analysis was carried out (with the help of 69 literary sources and 12 websites), which made it possible to characterize modern biathlon and to reveal the peculiarities of motor activity in this sport, and also to describe the anatomo-physiological status of the organism of the adolescents, who are the contingent of the study. However, it should be noted here, that the number of specialized literary sources studied is much larger than indicated in the bibliographic list (without serious deepening, more than 20 citations can be found in the theoretical part, which are not noted in this list).

- Good practices in the training of athletes in Europe and in the world have been developed at a high level, and on this basis the state of sports schools in Bulgaria and their role in the preparation of the reserve of sportsmanship in biathlon have been revealed.

- An in-depth study was carried out on the nature and specific features of the system for selecting children for a certain type of sport, and on this basis, the problems related to the implementation of quality control in the selection and training of talented biathletes in the system of sports schools in Bulgaria were brought to the fore. All this, in the end, allows the doctoral student to correctly formulate his working hypothesis.

- An appropriate methodological toolkit was used, which makes it possible to solve the goals and tasks of the research at a high level. A sports-pedagogical testing was conducted to establish the level of the special physical fitness of the biathletes studied. The attached test battery fully meets the requirements of sports statistics for accessibility, validity, reliability, objectivity and standardization of the tests.

- The research contingent is sufficiently representative and reveals the characteristics of the general population to which it belongs - a total of 202 biathletes between the ages of 12 and 19 participated in the study, of which 100 were boys and 102 were girls.

- In processing the empirical data from the study, adequate mathematical and statistical methods were used, with a high level of statistical reliability ($P_t \geq 95\%$), including variation and factor analyses, null hypothesis testing, using Student's t-criterion and also sigma method of evaluation.

- The analysis of the results was done at a high professional level in several directions:

- the average levels and variability of the examined signs of special physical fitness are revealed;
- the significance of the observed differences between the average levels of special motor qualities in young biathletes of both sexes was established;
- an assessment was made of the level of development of the examined signs, based on the currently operating system for assessing the sports training of students from the sports schools in Bulgaria;
- the factor structure was revealed and the main factors of the special physical fitness of 12-14-year-old biathletes (boys and girls) were identified.

- Of particular high practical value is the developed regulatory framework for controlling the special physical fitness of 12-14-year-old biathletes of both sexes, trained in sports schools in our country, as well as the presented mechanism for optimizing the sports training of young athletes (optimization criteria, optimization models and guidelines), something that is rarely found in such scientific developments.

- Last but not least, with a special contribution to sports practice is the developed Unified Program for the preparation of students from sports schools in Bulgaria, trained in the "Biathlon" sports profile.

Conclusions are presented concisely and clearly and flow naturally from the analysis of the results. The recommendations are aimed at practice and are proof of the high professionalism of the author of the reviewed dissertation work.

The abstract is developed according to the requirements and correctly presents the content of the dissertation. The documents accompanying the work are accurately prepared. The scientific publications submitted, in accordance with the requirements, are related to the topic of the development.

In conclusion, I believe that a large volume of scientific research work has been carried out, which includes a serious theoretical study of the researched problem, stable preparation and conduct of the scientific research, professional analysis of its results and development of a Unified Program for the preparation of students of sports

schools in Bulgaria, trained in the sports profile "Biathlon", as well as a normative basis for admission and control of the special physical fitness of young talents in the field of this sport. The doctoral dissertation has a high scientific and applied value and meets the requirements of the Law on the Development of the Academic Staff of the Republic of Bulgaria and the regulations of the National Sports Academy "Vassil Levski" for the acquisition of the educational and scientific degree "Doctor".

All this gives me the reason, fully convinced, to state my **positive vote** for awarding **Assistant Professor Valentin Yankov Vukov** the educational and scientific degree "**Doctor**" in the field of higher education **7. Healthcare and sports**, professional direction **7.6. Sport**, Doctoral Program "**Theory and Methodology of Sports Science**".

15.01.2023

Sofia

Reviewer:.....

(Full Prof. Rossitza Tzarova – PhD)